

СПЕЦИФІКА КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ, ЩО МАЮТЬ ВАДИ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ

Дитячий церебральний параліч—це тяжке захворювання, яке виникає у дитини внаслідок ушкодження головного та спинного мозку на ранніх етапах її формування (внутрішньоутробний, період пологів, період новонародженості). Основним клінічним проявом при ДЦП є порушення рухових функцій, крім того, у дітей з ДЦП наявні порушення зору, слуху, мовлення, інтелекту. У деяких дітей спостерігаються судомні синдроми.

При ДЦП часто трапляються психічні порушення, які залежать від важкості та локалізації ураження мозку. У більшості дітей за задовільного рівня розвитку логічного мислення часто трапляється недорозвиток функцій, пов'язаних із недостатнім просторовим аналізом і синтезом, що є причиною дисгармонійного психічного розвитку. Крім цього, на розвиток дитини негативно і психотравмуюче впливають такі фактори, як недоброзичливе ставлення однолітків, надмірна увага оточуючих, обмеження стосунків з іншими дітьми, емоційна, сенсорна депривація.

Патологічні властивості особистості при ДЦП, що виникають в результаті рухової недостатності:

- § Переживання недоброзичливого відношення однолітків;
- § Надмірна увага оточуючих;
- § Госпіталізм (часте перебування у лікарнях, санаторіях);
- § Розлука з матір'ю або неповна сім'я (в 25% випадків батько залишає сім'ю);
- § Психічний травматизм у зв'язку з лікувальними процедурами (операції), через невідповідність надії на одужання і тривалою реабілітацією;
- § Складності в навчанні;
- § Неправильне виховання за типом гіперопікування;
- § Сенсорна депривація.

У зв'язку з почуттям неповноцінності у дитини розвиваються психогенні реакції, які формуються в двох напрямках:

- пасивному;
- агресивно-оборонному.

Дитина з обмеженими можливостями, як і всі діти, має бажання і можливості навчатися. Згодом, завдяки старанням та постійній підтримці, дитина може досягти максимально можливих для неї результатів, тому першим завданням близьких людей такої дитини є навчити дитину правильно спілкуватися, використовуючи вербальні і невербальні засоби—звук, погляд, вираз обличчя, мову тіла, жести, дотики, так, щоб дитина і та особа, з якою вона спілкується, могли зрозуміти один одного, визначити коло осіб для спілкування.

Для виявлення ресурсу розвитку особистості дитини з ДЦП, вміння використовувати невербальні сигнали психологу чи соціальному педагогу необхідно провести клініко-психолого-педагогічний аналіз особливостей дитини, її пізнавальної сфери.

Психологічне обстеження дітей з ДЦП — процес надзвичайно складний. І застосування загальнонавчаних методик без урахування особливостей захворювання

кожної дитини, обставин може призвести до отримання неправильних результатів, які не будуть відображати реального стану речей. Усе це вимагає тривалого періоду знайомства, спостереження за дитиною, бажано в різних ситуаціях.

Добираючи методики для обстеження, слід урахувати можливості дитини. Так, для дітей з вадами мовлення вербальні діагностики застосовуються нечасто, при ушкодженнях верхніх кінцівок мають бути обмеження у письмових методиках. Діагностичні методики повинні бути досить компактними, необтяжливими і нетривкими, вони мають бути побудовані з урахуванням особливостей рівня розвитку предметно-практичних маніпуляцій дитини з ДЦП. Проводити діагностику краще за напрямками: психомоторні функції, сенсорні, інтелектуальні, мнемічні особливості емоційно-вольової, мотиваційної сфери та індивідуально-особистісних характеристик.

Для діагностики дітей 6—7 років можна використовувати дошки Сегена, кубики Кооса, лото «колір і форма», «колір і кількість», набір фігур для дотику, набір карток для дослідження узагальнення методом виключення, кольорові олівці, папір для малювання.

Реабілітаційна допомога психолога в роботі з дитиною має бути направлена на підвищення соціальної адаптації, розвиток самостійності, підвищення розвитку інтелектуальних здібностей, формування позитивної миттєвої позиції, які відповідатимуть фізичним і психічним можливостям дитини.

Кінезіологічні вправи, які сприяють розвитку міжпівкульової взаємодії

(для дітей з вадами верхніх кінцівок)

1. Кільце. Усі пальчики по черзі з'єднуються з великим пальцем, утворюючи кільце. Вправа спочатку виконується повільно, а після того, як дитина вивчила її темп, прискорюється. Спочатку вправа виконується кожною рукою окремо, потім разом—двома руками.

2. Кулак — ребро — кулак. Положення рук—на поверхні столу. Спочатку вправа виконується однією рукою, потім — іншою, коли дитина буде добре виконувати просту вправу,—її ускладнюють, виконуючи двома руками одночасно. Перша частина виконується так: долоня на поверхні столу. На команду: «кулак» дитина стискає її в кулак, на команду «долоня» дитина випростує руку, потім команда «кулак» повторюється.

3. «Лезгінка». Ліву руку стисніть у кулак, великий палець відведіть убік, розверніть кулак пальцями до себе. Правою рукою прямою долонею в горизонтальному положенні доторкнутись до мізинця лівої. Після цього одночасно змініть положення рук.

Уражена рука важко піддається дитині підчас виконання третьої вправи, тому багато часу потрібно приділити запам'ятовуванню ходу вправи та варто слідкувати за станом дитини.

Вправи для тренування пам'яті:

Вправа 1. Дитині пропонують запам'ятати другі слова з пари, наприклад,

Кішка—молоко

Стіл—хліб

Тісто — мука

Чашка—спрага

Щітка—зуби

З кожним заняттям кількість пар збільшується.

Вправа 2. Для цієї вправи слід дібрати 10 однакових за фактурою дрібних іграшок (можна використовувати м'які, а для дітей старшого віку — з «Кіндер-сюрпризів»).

Дитині дають усі іграшки на декілька хвилин роздивитися, дозволяють погратися, через 2 хвилини одну іграшку замінюють так, щоб дитина не бачила, і просять її назвати.

Вправа 3. «Магазин».

Дитині пропонують «сходити» в магазин і купити 2—3 предмети (назви предметів, які потрібно купити, заздалегідь пишуть на картках по одній назві на картку), згодом кількість предметів-назв покупок збільшується.

Вправа 4. «Запам'ятай товариша».

Діти стають по двоє обличчям один до одного, їм пропонується розглянути товариша протягом 2—3 хвилин, потім діти повертаються один до одного спиною і по черзі описують те, що запам'ятали.

Вправа 5. Для виконання цього завдання слід добрати 10—12 предметних картинок. Дитині пропонують розглянути картинки протягом 1—2 хвилин, а потім назвати ті, що запам'яталися.

Для розвитку дрібної моторики на заняттях можна використовувати будь-який природний матеріал: жолуді, каштани, висушену горобину, горіхи. Дитині пропонується спочатку перебрати змішаний матеріал на окремі види. Поступово ускладнюють завдання, пропонуючи брати в праву руку, наприклад, горіх, а в ліву — жолудь.